

“Kurtlar Yedi İki Yetimi Ahmet Dokuz, Ali Daha Dördündeydi”: Erken Modern Osmanlı Toplumunu ve Korku Ekolojisi

Nurcan Abacı

İnsan büyük bir ekosistemin parçası olmasına rağmen bilgi ve teknoloji üretimi, kentleşme, sanayileşme, aşırı tüketim ve nüfus artışı ile 18. yüzyılın sonundan beri her geçen gün doğaya müdahalesini artırmaktadır. İnsanı hiyerarşik açıdan ekosistemin en üstünde doğanın efendisi olarak gören paradigmanın neticesinde bugün dünya üzerinde 8 milyon civarındaki hayvan ve bitki türünün 1 milyonu çoğunlukla insan faaliyetleri nedeniyle nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bahsedilen fiziksel ve doğrudan tesirlerin yanı sıra insan eylemleri ile kent ve kır yerleşimlerinin yaban hayat alanlarına doğru genişlemesi bilhassa hayvanlar üzerinde daha karmaşık tesirler yaratmaktadır. Bu bağlamda 1990’lardan beri korku ekolojisi (ecology of fear), akademik çevrelerin ilgi alanına giren kavramsal bir çerçevedir. Korku ekolojisi hayvanların insan ve diğer yırtıcıların avlanma faaliyetlerinden kaynaklanan baskı ve stresin onların nüfusu ve ekosistemleri üzerindeki psikolojik etkisini açıklayan bir olgudur.

Tarih yazımını sadece insanın failliğine indirgemeyen, insanı-toplumunu ve tarihi çok katmanlı bir ilişkiler bütünü olarak görme eğilimindeki bu bildirinin amacı nüfusun büyük çoğunluğunun yaban hayatı ile iç içe yaşadığı erken modern Osmanlı toplumunda kurt saldırıları üzerinden tersine bir okuma ile korku ekolojisi kavramına giriş yapmaktır. Türk kültüründe köklü ve efsanevi bir kurt kültü olmakla birlikte anılan dönemde Osmanlı topraklarında bilhassa kırsal alanlarda hem evcil hayvanlar hem de insanlar kurtların avı durumundadır. Çalışmada 17. yüzyılda kayda geçen avlanma ya da savunma (yavruları ya da alanını koruma içgüdüsüyle) amaçlı kurt saldırılarının sayısı, kurbanları, yoğunlaştığı bölgeler ve aylara odaklanılacaktır. Ayrıca insanlara ve evcil hayvanlara yönelik kurt saldırılarında kurt kuduz ise salgın hastalık tehlikesi de ortaya çıkacağından bu husus da değerlendirilecektir. Kurt saldırılarının insanlar ve özellikle yetiştirdikleri koyun, kuzu gibi besi hayvanlarının mekânsal hareketliliğine sınırlandırıcı etkisi kurt korkusu ile korkunun bedeli (cost of fear) kavramları çerçevesinde değerlendirilecektir. Aynı dönemde büyük bir tarım ekonomisine sahip erken modern Fransa’daki (17-19. yüzyıl 7000 dolayında vaka kayda geçmiştir) kurt saldırıları ile mukayese denemesi yapılacaktır. Kadı sicilleri, Başkanlık Osmanlı arşivindeki belgeler (daha ziyade keşif kayıtları) araştırmanın temel arşiv kaynaklarını oluşturacaktır.